

РАДИО, ТЕЛЕХАБАР ТІЛІНІҢ АНГЛИЦИЗМДЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ РӨЛІ

*Жусубалина Ж.М.¹, Тлеубердиев Б.М.², Тасполатов Б.Т.³

¹докторант, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті,
Шымкент, Қазақстан, zhusubalinazh@gmail.com

² ф.ғ.д., профессор, «Филология» факультеті, «Қазақ тілі мен әдебиеті»
кафедрасы, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Шымкент,
Қазақстан, tleuberdiev_bolatbek@mail.ru

³ ф.ғ.к., доцент, «Филология» факультеті, «Қазақ тілі мен әдебиеті»
кафедрасы, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Шымкент,
Қазақстан, taspolatovbakyt@mail.ru

Аңдатпа. Мақала радио, телехабар тілінің англицизм терминдерін қалыптастырудағы рөлін зерттеуге арналған. Мақаланың басты өзектілігі, ағылшын тіліндегі сөздердің біздің отандық радио мен телехабар бағдарламаларында қолдануы мен әкелетін әсері жайлы айтылады. Мақала тақырыбына сәйкес, зерттеудің басты нысаны қазақстандық БАҚ-тың радио мен телехабар тарату мәтіндеріндегі англицизмдері болып табылады. Ал зерттеудің пәні қазақстандық радио және телехабар тарату мәтіндеріндегі англицизм терминдерінің рөлі мен әсері болып табылады. Осыған сәйкес, автор бұл мақаланың ғылыми маңыздылығы ретінде, англицизм терминдерінің қалыптасуындағы радио, телехабар тілінің әсері мен рөлін анықтауға ықпал етеді деп түсінеді. Өз кезегінде, мақаланың практикалық маңыздылығы ретінде, жұмыстың нәтижелері осы мәселені әрі қарай зерттеуге серпін беретіндігінде. Мақаланың басты гипотезасы болып «англицизмдер» радио, телехабар тіліне көрерменнің немесе тыңдаушының назарын аудару үшін енгізіледі. Осыған байланысты англицизм терминдерінің қалыптасуы пайда болады» деп түсіндіріледі. Мақала тақырыбына сәйкес, мақаланың басты проблемасы болып радио, телехабар тілінің англицизм терминдерін қалыптастырудағы рөлін анықтау бойынша, қазақстандық ғылыми әдебиетте кеңінен ұсынылмағанын атап өтуге болады. Бұл тақырыпты жеткіліксіз зерттелуі аясында жұмыстың мақсаты мен міндеттері анықталды. Сәйкесінше, «англицизм» сөзінің мағынасына отандық және шетелдік анықтама берілді. Сонымен қатар, англицизмдердің тілдік ерекшеліктерін сипаттай отырып, сонымен қатар бұл сөздердің тілге сіңіп кетуі, оның грамматикалық қатары мен фонетикалық нормаларына сәйкестігі, мағынасының өзгеруі келіп енген тілдегі сөздік құрамға қандай өзгерістер әкелуі бойынша мәселелер ашылды.

Зерттеудің мақсаты: англицизм терминдерін қалыптастырудағы радио, телехабар тілінің рөлін анықтау болып саналады.

Жұмыстың практикалық маңыздылығы: бұл жұмыстың нәтижелері осы мәселені әрі қарай зерттеуге серпін береді.

Мақаланы жазу барысында теориялық материалдарды жинақтау, мәтіндерді талдау, саралау, салыстырмалы-тарихи әдіс-тәсілдер қолданылды.

Зерттеу нәтижелері ретінде, Қазақстандық радио мен телехабар тілінің англицизмдердің қалыптастырудағы рөлі ашылды. Зерттеу нәтижесінде «англицизм» ұғымына кеңінен анықтама беріліп, оның радио, телебағдарламалар арқылы көрермендер мен тыңдармандарға ықпалы анықталды. Зерттеу нәтижелерін сараптауда М.Әуезов атындағы ОҚУ студенттері мен оқытушылары арасында сауалнама жүргізілді.

Тірек сөздер: радио, телехабар, тіл, англицизм, рөл, бұқаралық ақпарат, шет тілі, термин.

Негізгі ережелер

Бүгінгі таңда бұқаралық ақпарат құралдарының басты міндеті – әлемде болып жатқан саяси, экономикалық және әлеуметтік процестерді, табиғат құбылыстары мен мәдени оқиғаларды көрсету. Заманауи ақпараттық кеңістік журналистерге түрлі интернет - порталдардан баспа басылымдарының, теле және радиобағдарламалар мен таспалардың беттерін ұсынады. ХХІ ғасырдағы адамдардың қоғамдық өміріндегі БАҚ-тың маңызы жалпыға ортақ. Бұқаралық ақпарат құралдарының тілдің дамуына әсері барған сайын байқалады. Журналистиканың арқасында сөйлеуге енген кейбір лексикалық бірліктер оның тамырына еніп, ана тілінің сөздік қорын толықтырады. Сәйкесінше, медиа- лексиканың едәуір қабаты басқа тілдерден алынған сөздерді жиі кездестіре аламыз.

Кіріспе

Қазіргі уақытта қазақ тілінде көптеген ағылшын лексикалық бірліктерін белсенді түрде алу жүріп жатыр. Инновациялық технологиялар жаңа англицизмдердің сөйлеуге енуіне әкеледі, онда олар бір дәрежеде немесе басқа дәрежеде ұзақ уақыт жұмыс істей алады, ағылшын тілінің көмегімен безендірілген. Көбінесе бұл тілдік өзгерістердің ең сезімтал көрсеткіші ретінде жаңа англицизмдердің тікелей бағыттаушылары болып табылатын бұқаралық ақпарат құралдары болып саналады. Ақпараттық ағындардың күшеюі, интернеттің ғаламдық компьютерлік жүйесінің пайда болуы, мемлекетаралық және халықаралық қатынастардың кеңеюі, әлемдік нарықтың, экономиканың, ақпараттық технологиялардың дамуы, олимпиадаларға, халықаралық фестивальдарға, сән көрсетілімдеріне қатысу осының бәрі қазақ тіліне жаңа сөздердің енуіне алып келді [1].

Англицизмдердің қазақ синонимдерінен артықшылығы бар, олар жоғарыда белгілі бір салаларда сөйлеушіні әлеуметтік тұрғыдан куәландырады, хабардарлық деңгейіне баса назар аударады және осы лексиканы қолданатын жастардың белгілі бір тобының артықшылығы туралы мәлімдейді. Біз бұқаралық ақпарат құралдарының мәтіндеріндегі англицизмдер, ең алдымен, ақпарат түрімен, нақты уақыт бағытымен, өзара әрекеттесу түрімен, байланыс түрімен анықталатын грамматикалық, тақырыптық, бағалау, прагматикалық және коммуникативті-функционалды міндеттерді құрылымдық түрде орындайды деп санаймыз. Соңғы жылдары түркі тілдері көптеген елдерге еніп келеді. Ұлт ағылшын тілінен алынған сөздер мен халықаралық терминдердің саны бойынша танылады. Өкінішке орай, осы англицизм сөздер мен терминдердің ассимиляциялану деңгейі әртүрлі. Ұлттық тілдің фонеморфологиялық модельдеріне сәйкес, қазіргі уақытта оларды игеруде, бейімдеуде және қолдануда көптеген осал жерлер бар.

Ағылшын тілінен шыққан көптеген шетелдік сөздердің пайда болуы, олардың мемлекеттік тілде тез жазылуы қоғамдық және ғылыми өмірдегі тез өзгерістермен түсіндіріледі. Ақпарат ағынының күшеюі, ғаламтордың жаһандық компьютерлік жүйесінің пайда болуы, мемлекетаралық және халықаралық қатынастардың дамуы, әлемдік нарықтың, экономиканың, ақпараттық технологиялардың дамуы, олимпиадаларға, халықаралық фестивальдарға, сән көрсетілімдеріне қатысу - осының барлығы мемлекеттік тілге жаңа сөздердің енгізілуіне әкеліп соққан жоқ. Бұл өз кезегінде осы зерттеу тақырыбының өзектілігі мен таңдауын анықтады [2].

Материалдар мен әдістердің сипаттамасы

«Радио, телехабар тілінің англицизм терминдерін қалыптастырудағы рөлі» тақырыбындағы мақаланы жазу барысында келесідей әдістер қолданылды: нақты материалды жинау әдісі (бақылау, әдеби дереккөздерді зерттеу, нақты материалды жинау); нақты материалды өңдеу әдісі (талдау және синтездеу); нәтижелерді ұтымды ұсыну тәсілдері (мазмұны бойынша - сипаттау, нысаны бойынша - зерттеу мақалалары). Сондай-ақ осы мақаланы жазу кезінде қазақстандық баспасөздің радио- және телебағдарламаларының материалдары пайдаланылды.

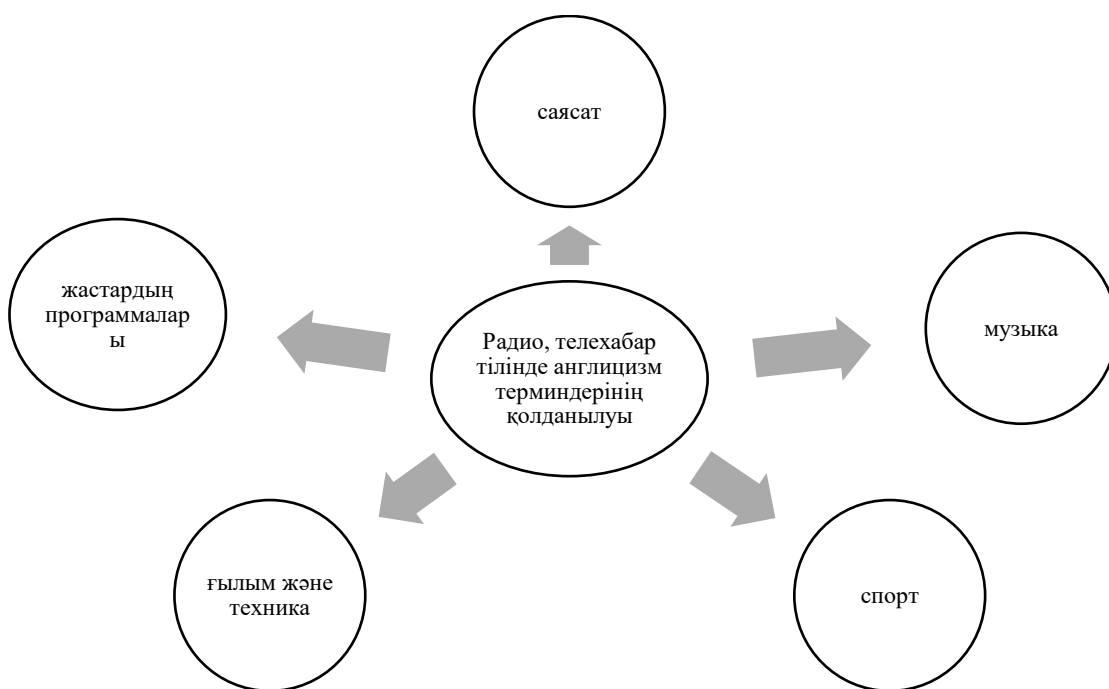
Сонымен қатар, мақалада келесі зерттеу әдістері қолданылды: радио, телехабар тілінің англицизм терминдерін қалыптастырудағы рөлін зерттеуге қатысты ғылыми әдебиеттерді талдау түріндегі мәтінді талдау; зерттеу барысында алынған ақпаратты зерттеу және жалпылау түріндегі салыстырмалы талдау. Эмпирикалық зерттеудің көмекші әдістері ретінде: салыстыру, жіктеу, жалпылау қолданылады. Зерттеу материалы мақалалар мен БАҚ болды. Жұмыста зерттеудің мақсаты мен міндеттеріне сәйкес келетін талдау әдістері мен тәсілдері қолданылды. Бұл мақаланы жазу кезінде тақырыптың маңызын ашу негізінде ғылыми әдістері жан-жақты ұтымды қолданылды. Мақалада тіл білімінің барлық өзекті материалдары талданды.

Талқылау

Англицизмдерді белсенді қолданудағы маңызды рөлдердің бірі – бұқаралық ақпарат құралдары. Қазіргі адам медиакөністікте өмір сүреді және өзара әрекеттеседі. Бұқаралық ақпарат құралдары ең мобильді және әрдайым сұранысқа ие қоғам бола отырып, қоғамның барлық мүшелері қатысатын коммуникативті фон жасайды. Осылайша, телехабар мен радио тілі, бір жағынан, сөйлеу мәдениетін және оның даму тенденцияларын, көзқарастары мен әлеуметтік көңіл-күйін көрсетеді, екінші жағынан, тілдің дамуына айтарлықтай әсер етеді. Яғни, бұқаралық ақпарат құралдары тілге енгізілген басқа сөз тіркестері біздің сөзімізге мықтап еніп, оған тамыр жайған. Бұл хабар таратудың барлық салаларында, жастар бағдарламаларында да көрінеді, онда алынған сөздер жаргон немесе сән клишесі ретінде әрекет етеді, сонымен қатар ағылшын-американизмдер суррогат ретінде әрекет ететін немесе қазақ тілінде баламасы жоқ саяси және экономикалық салада көптеп көрінеді.

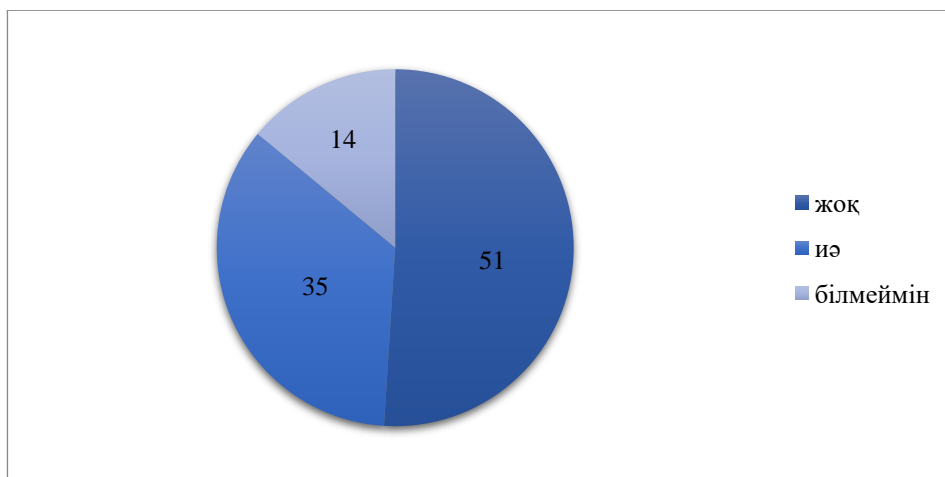
Мақала тақырыбына сәйкес, отандық телехабар мен радио бағдарламаларында «англицизмдердің» қолданылуын зерттеу арқылы, оның рөлін мен англицизм терминдерін қалыптастырудағы рөлін анықтау үшін төмендегідей зерттеу жұмыстар жүргізілді. Осы ретте бірқатар радио және телехабар бағдарламалары талданды (атап айтқанда, YouTube бейнелерін қолдандық) және көбінесе ағылшын тіліндегі сөздер бірнеше айдарларда қолданылатынын анықтадық (1-суретті қараңыз).

Сурет 1 – Радио мен телехабар тілінде англицизмдердің қолданылуы

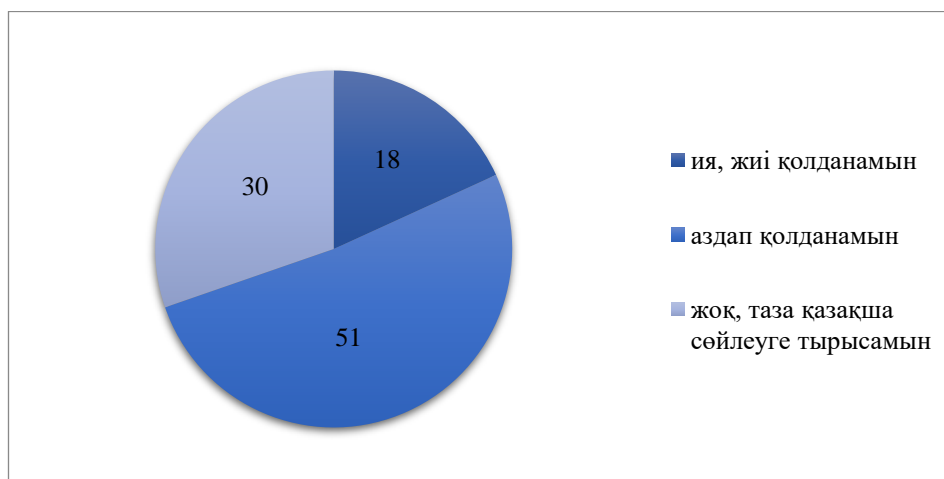
Келесі ретте, М.Әуезов атындағы ОҚУ 2 курс студенттері мен оқытушылары арасында сауалнама жүргізілді. Сауалнама еркін түрде жүргізілді. 100 адамнан сұхбат алынды. Сауалнама нәтижесі бойынша студенттер «Бұқаралық ақпарат құралдарында ағылшын сөздердің көптігі сізді қанағаттандырады ма?» деген сұрақ бойынша 51% - «жоқ», 35% - «иә», 14% - «білмеймін» деп жауап берді. (Кесте 1).

Кесте 1 – БАҚта кездесетін англицизмдерге адамдардың көзқарасы

Респонденттерге телехабар мен радио бағдарламаларында кездесетін 50 англицизм ұсынылып, «Сіз осындай англицизмдерді сөйлегенде қолданасыз ба?» деген сұраққа 18% - «ия, жиі қолданамын», 51% - «аздап қолданамын», 30% - «жоқ, таза қазақша сөйлеуге тырысамын» деп жауап берді.

Кесте 2 – Англицизмдерді сөйлеуде қолдануы

Берілген нәтижелерге сәйкес, «англицизмдерді» түсіну мәселелесі студенттердің мектепте немесе университетте қандай шет тілін үйренетіні үлкен әсер етеді. Сауалнамаға қатысқандардың ішінде 47 адам ағылшын тілін оқиды. Олардың нәтижесі 50% құрады.

Бұқаралық ақпарат құралдарында «англицизмдерді» қолдануға қарсы бірнеше түсініктемелер келтірілді. Олар келесідей: «барлық сөздер маған таныс емес», «отандық бағдарламалар тек мемлекеттік тілде жүргізілуі керек», «көптеген адамдар бұл сөздерді түсінбейді», «Қазақ сөздері шетелдіктерге қарағанда әлдеқайда әдемі», «ана тілі мен қазақ мәдениетінің нашарлауына ықпал етеді».

Ал «англицизмдерді» телехабар мен радио бағдарламаларында, тіпті күнделікті сөйлеу тілінде қолданылуын жақтаушылар, келесідей себептерді атап өтті: «жаңа сөздерді/нәрселерді үйренуге болады», «шет тілдік сөздермен таныса аламыз», «оқуға және айтуға қызықты», «телехабар мен радио бағдарламаларында англицизмдердің қолданылуы жастардың бұл бағдарламаларға қызығушылығын арттыра алады» және т.б.

Келесі ретте, «телехабар мен радио бағдарламаларының мәтінінде авторлар неге англицизмді пайдаланады деп ойлайсыз?» деген сұраққа студенттер келесідей жауап берді: «олар қызықты болғандықтан», «жастарды қызықты ету үшін», «жастар баспасөзі - жастар жаргоны», «бұл заманауи», «қазір бұл өзекті», «жастарды өз жұмысына қызықтыру/тарту», «телехабар мен радио бағдарламалары жастар арасында танымал болуы үшін, өйткені жастар барлық жаңа нәрселерді жақсы көреді», «жастарды ағылшын тілін үйренуге баулу», «жастарға жақын болғысы келеді», «жас аудитория болғандықтан», «заманауи, білікті

көрінісі келеді», «ағылшын тілі танымал болғандықтан», «кейбір ағылшын сөздері қазақ тілінде қысқа және оңай айтылады» деген жауаптар келтірілді.

Жастар заманауи бұқаралық құралдарды мықты қорғаушылар болып саналады. Олар англицизмдерді қолдану шетелдік (біздің жағдайда ағылшын) сөздердің көпшілікке таралуына және одан әрі енуіне өз септігін тигізеді. Бұл кейбір англицизмдердің мағынасы ағылшын тілін білмейтін студенттерге де түсінікті болатындығын түсіндіруі мүмкін. Алада, респонденттер арасында жастар БАҚ-та (көбінесе радио, телехабар) англицизмді қолдануға деген көзқарас екіұштылыққа ие. Олардың көпшілігі бұл жағдайды орынды деп санайды, бірақ олар кей жағдайда олардың мән мағынасын толық түсіндіріп бере алмайды. Респонденттердің төрттен үш бөлігі олар ұсынған сөздердің жартысынан астамының мағынасын түсінбейтінін ескере отырып, жастардың телехабар мен радио бағдарламаларында англицизм функциясының рөлін едәуір тарылту туралы қорытындыға келеді. Өйткені, мәтіндер өздерінің аудиториясына арнаулы жазылады және бұл жағдайда мәтінді оқырман дұрыс қабылдауы тиіс.

Айта кету керек, телехабар мен радио, сонымен қатар жарнамада және басқа да бұқаралық ақпарат құралдарында англицизмді шамадан тыс қолдану біздің ел халқының едәуір бөлігінде жағымсыз реакция тудырады, сондықтан англицизмдер арқылы оң коннотация жасау қазіргі уақытта даулы мәселе болып табылады.

Осы ретте, басқа авторлар ұсынған англицизмдердің қолданылуы себептерінің тізіміне сілтеме жасай отырып, біз жоғарыдағы түсіндірмелеріміздің расталғанын көрдік. Сондай-ақ, шетелдік лексиканы қолдану дәрежесін және сонымен бірге әлеуметтік аспектілерді атап өткен жөн:

1. Жаңа нәрсені, жаңа құбылысты және т. б. атау керек.
2. Ұқсас, бірақ әлі де әртүрлі ұғымдарды мағынасы бойынша ажырату керек. Сонымен қатар, нақты мақсатта, әрі орынды қолданылуы керек.
3. Англицизмдерді қолданудың арнайы әлеуметтік және психологиялық факторларының болуы керек [7].

Нәтижелер

«Англицизм» алынған лексиканың белгілі бір сипаттамалары мен коммуникативті функциялары негізінде осы ұғымды басқаша түсіндіруге мүмкіндік беретін көптеген аспектілерді қамтиды. Заманның дамуына қарамастан, бүгінде көптеген адамдар ағылшын тілін жетік біле қоймайды, сондықтан бұл сөздерді көргенде мағынасын түсіне қоймайды. Сонымен қатар, біршама қарт адамдар да, англицизмдердің қолданылуын мақұлдамайды және ана тілінен синонимдерді қолдануды жөн көреді. Мұның не үшін болып жатқанын түсіну үшін англицизм сөздерінің рөлі мен мәнін түсіну керек. Өйткені, англицизм құбылысы – екі түрлі мәдениеттің байланыс процесі.

Қазақ тілінде ескі қазақ сөздері көп емес. Бұл халық арасында аз қолданылатын сөздер. Алайда қазақ тілінде басқа тілдерден алынған сөздер

өте көп кездеседі. Бұл сөздердің көпшілігі ағылшын тілінен шыққан және англицизм деп аталады. Қазақ жастарының тілінде ағылшын сөздерін қолдануды дамыту тақырыбы қазіргі кезде өте өзекті. Ғалымдардың пайымдауынша, қазақ тілінің лексикасындағы өзгерістер әлеуметтік-мәдени, технологиялық өзгерістермен және қоғамдағы жаһандану үдерістерімен байланысты [3].

Соңғы уақытта жаһандық экономикалық, саяси және әлеуметтік процестер, ақпараттық-медиа технологияның қарқынды дамуы және ақпараттың таралу жылдамдығының артуы жағдайында тіларалық өзара іс-қимылдың күшеюі байқалады. Қазақстан Республикасының әлемнің көптеген елдерімен саяси, экономикалық және мәдени байланыстарының өсуі қазақ тілінің әлемнің басқа тілдерімен байланыстарының дамуына және кеңеюіне алып келеді. Кез келген құбылыс немесе оқиға газеттер мен журналдар беттерінде, теледидар экрандарында, радио мен телехабарда, интернет-порталдардың жаңалықтар ленталарында көрініс табады. Тілге енгізілген осы немесе басқа англицизмдер біздің дискурсымызға мықтап еніп, оған тамыр жайады [4].

Қазіргі тіл білімінде тіл мен мәдениеттің байланысы сөзсіз, өйткені тіл оның мазмұндық жағын құрайтын мәдениеттен бөлінбейді. Тіл мәдениетті көрсетіп қана қоймай, оның бұрынғы күйлерін жазып, мағынасын ұрпақтан-ұрпаққа жеткізеді. Тіл шектеулі кеңістікте өмір сүре алмайды, өйткені тілдік байланыс кез-келген тілдің дамуындағы маңызды жолдардың бірі болып табылады. Кез-келген тілдің сөздік қоры басқа тілдерден алынған сөздермен байытылған. Осыған байланысты, соңғы жылдары қазақ тілі шет тілдерінен, атап айтқанда ағылшын тілінен алынған көптеген сөздер мен терминдерді қабылдайтынын атап өткен жөн.

Бүгінде ғалымдар англицизмнің тікелей қарама-қарсы көз-қарастарды таба алады. Кейбір ғалымдар шетелдік кірме сөздер санының өсуі қазақ тіліне кедергі келтіреді деп санаса, басқалары англицизмдердің қазақ лексикасының құрамын кеңейтеді деп санайды. Сонымен қатар, англицизм тілдің жетілуіне және дамуына ықпал етеді, оған сөйлеудің дәлдігін, эмоционалды-экспрессивті және стилистикалық әртүрлілікті әкеледі. Осылайша, қазіргі лингвистикалық әдебиеттердегі жалпы пікір англицизмнің тілге зиян келтірмейді және тек шамадан тыс англицизмді қолдану зиян келтіруі мүмкін деп санайды. Жалпы, тілге кірме сөздердің енгізілуіне жол бермеудің белгілі бір тенденцияларына қарамастан, қазақстандық авторлардың көпшілігі бұл құбылысты тілдің даму процесінің табиғи құрамдас бөлігі деп санайды [5].

Профессор Б.К. Момынованың айтуынша, қазақ тілі толерантты, ағылшын тілінен шетелдік кірме сөздерін қолдануға мүмкіндік береді. Англицизм әдеби тілдің стилистикалық деңгейінде ғана емес, сонымен қатар тұрмыстық деңгейінде де байқалады. Англицизмді өмірдің барлық саласында көруге болады. Осылайша, саяси және қоғамдық өмірдегі өзгерістер қоғамдық-саяси лексикаға енген ағылшын тілінен алынған сөздердің пайда болуына әкелді. Мысалы: пиар – ақ және қара пиар; имидж-баламасыз; консенсус-келісім (баламасы бар болса да – келісім); рейтинг (танымал,

танымалдық); офис (мекеме); пресс-конференция (сұхбаттасу, кездесу); парламент (мәжіліс). Қаржы-экономикалық салада: оффшорлық аймақ-оффшорлық аймақ, гиперинфляция және т.б.) [6].

Қоғамды компьютерлендіре отырып, осы саладағы терминдер кәсіби қолдану шеңберінен шыға бастады және осылайша қоғамның әр түрлі топтарына, ең алдымен жастарға компьютердің ең белсенді қолданушылары ретінде қол жетімді болды. Ағылшын тілінің кеңеюі шоу-бизнес, жарнама және спорт сияқты салаларда да орын алады. Осылайша, қазақ тіліне жаңа сөздер енеді: нанотехнология, ноу-хау және т.б. алайда терминдердің бір бөлігі шет тілінде қалады, өйткені оларды қазақ тіліне аударуда қиындықтар туындайды. А. Байтұрсынов, Н.Төреқұлұлы, Х. Досмұхамедұлы сияқты қазақ қоғам қайраткерлері басқа тілдерден алынған сөздерді шетел сөздерімен, араласулармен, кірме сөздермен атаған. Өмірзақ Айтбайұлының пікірінше, қазақ терминологиясында екі тәсілмен жасалған «жаңа сөздер» бар: ұлттық тіл байлығы және кірме сөздер. Кейбір терминдерді шет тілдерінен немесе дәлірек айтқанда, белгіленген аралық терминдерден аудару қажет емес, өйткені ғылымның сол саласында қолданылатын халықаралық терминдердің қазақша баламасын табу немесе қалыптастыру әрдайым мүмкін емес. Терминнің қалыптасуы елдің рухани, мәдени, әлеуметтік және басқа байлығы ретінде үлкен жауапкершілікке ие [7].

Англицизм мәселесін ғылыми негізде А. Мейе, Бодуэн де Куртенэ, Ф. Соссюр, А. А. Потенбня, Л. В. Щерба және басқалар егжей-тегжейлі зерттеді. И. Р. Гальперин, Е. Б. Черкасский, В. А. Звегинцева, В. М. Алпатов, Ю. В. Рождественский, А. Е. Карлинский және т. б. олардың еңбектерін талдау бір тілдің екінші тілге әсер ету дәрежесі тек тілдік факторға ғана емес, сонымен бірге өзара әрекеттесетін тілдердің жақындық дәрежесіне де байланысты екенін көрсетеді. Зерттеушілерді англицизмдердің пайда болуы мен көздерін, англицизмнің тарихи себептері мен шарттары қызықтырды.

Ғалымдар әртүрлі жолмен түсінетін және түсіндіретін шетелдік контекстегі «англицизм» ұғымын қарастырады. О. С. Ахманованың «лингвистикалық терминдер сөздігінде» англицизм екі бағытта анықталады (2-кесте).

Кесте3. «Англицизм» О. С. Ахманова бойынша

Жаңа ұғымдарды білдіру, бұрыннан бар және бұрын белгісіз заттардың атауларын одан әрі саралау үшін басқа тілдердің лексикалық қорын пайдалану.	Тиісті тілге англицизм алу арқылы енген сөздер, сөзжасамдық аффикстер мен құрылымдар.
--	---

Төменде «англицизм» туралы тағы бірнеше ұғымды қарастырамыз (3-кесте).

Кесте 4. «Англицизм» ұғымы

1	Потенбня А.А.	Англицизм процесінде шығармашылық элементке назар аударды. «Англицизм» бұл адамзат мәдениетінің қазынасына сіз алғаннан көп нәрсені әкелу үшін алу керек. Англицизм мәселесіне мұндай көзқарас тілдің сөздік қорын дамытуды басқаратын заңдылықтарды анықтауға, сонымен қатар онда болып жатқан құбылыстарды түсіндіруге және олардың
---	---------------	---

		себептерін анықтауға, тарих арасындағы байланысты анықтауға мүмкіндік берді.
2	Р.С. Гинзбург	Англицизм себептері тек тарихи жағдайларға ғана емес, сонымен бірге қарастырылып отырған тілдердің генетикалық және құрылымдық жақындық деңгейіне де байланысты.
3	М. А. Брейтер	Ол англицизмнің келесі себептерін анықтайды: рецепторлық тілдің танымдық базасында тиісті тұжырымдаманың болмауы; рецептор тілінде тиісті атаудың болмауы; стилистикалық (эмфатикалық) әсерді қамтамасыз ету; рецепторлық тілдегі эквивалентті бірлігі жоқ оң немесе теріс коннотацияларды білдіру.
4	Л.И. Богданова	Англицизм, ең алдымен, дамымаған семантикалық аймақтарда пайда болады, олардың жеке объектілері мен белгілері белгілі бір тілде әлі вербализацияланбаған және лақунаның өзіндік көрсеткіші бола алады.

Сондықтан англицизм фактілерінің әртүрлілігі, олардың көптігі, қазіргі шындыққа байланысты, англицизмнің себептерін әртүрлі түсіндіруге әкеледі. Негізгі себептері ретінде, халықтардың тарихи байланыстары, жаңа пәндер мен тұжырымдамаларды номинациялау қажеттілігі, тілдік ресурстарды үнемдеу, бастапқы тілдің беделі, кейде бір тілден көптеген тілдердің алынуына, интернационализмнің пайда болуына әкеледі. Барлық осы себептер экстралингвистикалық деп аталады [8].

Бүгінгі таңда бұқаралық ақпарат құралдарының басты міндеті – әлемде болып жатқан саяси, экономикалық және әлеуметтік процестерді, табиғат құбылыстары мен мәдени оқиғаларды көрсету. Заманауи ақпараттық кеңістік журналистерге түрлі интернет - порталдардан баспа басылымдарының, теле және радиобағдарламалар мен таспалардың беттерін ұсынады. ХХІ ғасырдағы адамдардың қоғамдық өміріндегі БАҚ-тың маңызы жалпыға бірдей танылған (бұқаралық ақпарат құралдары көбінесе заң шығарушы, атқарушы және сотпен қатар «төртінші билік» деп аталады).

Бұқаралық ақпарат құралдарының тілдің дамуына әсері барған сайын байқалады. Журналистиканың арқасында сөйлеуге енген кейбір лексикалық бірліктер оған берік еніп, ана тілінің сөздік қорын толықтырады. Басқа тілдерден англицизм медиалексиканың маңызды қабатын құрайды. Көбінесе бұл тілдік өзгерістердің ең сезімтал көрсеткіші ретінде жаңа англицизмдердің тікелей бағыттаушылары болып табылатын бұқаралық ақпарат құралдары. Баспасөз әрдайым тілдік норманы көрсететін белгілі бір стандарттарды ұстанбайды (кез-келген жағдайда инновациялардың барлық түрлерін қолдану тұрғысынан), ол өзі осы стандарттарды жасайды [9].

Бүгінгі таңда тілдік материалдардың қайнар көздері дәстүрлі БАҚ (радио, теледидар және баспа БАҚ) ғана емес, сонымен қатар интернеттегі жарияланымдар бола алады, өйткені бүкіләлемдік ғаламтор ағылшын тілінің таралуында өте маңызды рөл атқарады. БАҚ тілін ағылшын-американизациялаудың лингвистикалық және экстралингвистикалық себептері көрсетіледі. Мұндай ауқымды англицизм тілішілік себептеріне, ең алдымен, соңғы жылдары қазақстандық негізде пайда болған жат

шындықтарды, заттар мен ұғымдарды белгілеу үшін жаңа лексикалық бірліктерге бұрын-соңды болмаған қажеттілік жатады. Әлеуметтік-психолінгвистикалық күн тәртібінің экстралингвистикалық факторлары, атап айтқанда ағылшын тілінің қазіргі «бедел» факторы да маңызды. Нәтижесінде, жетекші және дикторлардың сөйлеуінде ағылшын ұғымдары, яғни англицизмдер жиі пайда болады [10].

Онлайн БАҚ (телехабар мен радио) ерекшеліктеріне келетін болсақ, олар, әрине, дәстүрлі БАҚ-тың даму үрдістерін жалғастыруда. Бірақ виртуалды әлемнің ерекшеліктері желіде жұмыс істейтін журналистерге де әсер етеді. Бір жағынан, интернеттегі тілді демократияландыруға байланысты жағымды процестерді байқауға болады, бұл журналистік басылымдарда әртүрлі клерикализмдер мен клишелерді қолдануды азайтады. Екінші жағынан, материалды жеткізудегі сөйлесу стилінің күшеюі кейбір журналистерді Қазақстан әдеби тілінде нормадан тыс жалған тілдік құралдарды қолдануға итермелейді. Осылайша, жастар сленгінің элементтері журналистік мәтінге енеді, олар ағылшын тіліне тек лексикалық деңгейде ғана емес, сонымен қатар тілдің формасы мен жүйесі деңгейінде де әсер етеді, бұл қысқартулар сияқты жаңа қарым-қатынас формаларының пайда болуында көрінеді. Жаңа медианың басымдықтарын көрсететін соңғы ағылшын англицизмдердің тақырыптық жіктелуі орынды [11].

Англицизмдер барлық дерлік тақырыптық салаларда қолданылады. Алайда, егер адам қызметінің салалары туралы айтатын болсақ, онда соңғы онжылдықта экономика мен саясатта түбегейлі өзгерістер болды. Сондықтан, бұл қызмет салаларына сәйкес келетін лексика қабаттары, ертерек кезеңде жиі алынған англицизмнің ең үлкен ағымын бастан кешірді. Мысалы, президент, премьер-министр сияқты лексикалық бірліктер қазақ тілінде экзотикалық мәртебеге ие болды және падишах, әмір, раджа сөздерінің арасында кездесті. Алайда, соңғы жылдары бұл англицизмдер өкімет билігі құрылымындағы өзгерістерге байланысты функционалды тәуелсіздікке ие болды. Экономикалық мәселелер бойынша ағылшын англицизмдері дилер, дистрибьютор, инвестор, демпинг менеджері, инжиниринг, маркетинг, консалтинг, холдинг, бартер, оффшор, тренд, фьючерстер сияқты сөздер кіреді [12].

Телехабар мен радио тілінде электоралдық технологияларға байланысты саяси терминдер: праймериз, экзит-пулс, рейтинг кезең-кезеңімен жанданып отырады. Бұқаралық ақпарат құралдары сонымен қатар бұқаралық мәдениет пен өмір саласына (имидж, пейджер, ток-шоу, топ-модель) қатысты англицизмге назар аударады. Компьютер ұғымдарын білдіретін англицизмдер де орынды (сервер, сайт, браузер, патч, юзер). Спорттық терминология, әсіресе футбол да белсенді. Дәстүрлі қақпашылар мен жартылай қорғаушылардан басқа лайнмендер (желілік төреші) және гринкипер (футбол алаңының жағдайын тексеретін агроном) пайда болады. БАҚ тілінде кездесетін англицизмдер қазақ тілінде фонетикалық, грамматикалық және семантикалық жағынан әр түрлі дәрежеде ассимиляцияланған. Осылайша, интернет сөзі жиі өзгеріссіз қалады. «Интернет» мағынасында жоқ сөзі шын мәнінде қазақ

тілінде қолданылмайды. Мүмкін, бұл сөздің дыбысы қазақтың теріс бөлшегінің дыбысына сәйкес келмейтіндігімен байланысты шығар. Жоғарыда аталған англицизм көбінесе бастапқы графикалық түрде болады (қоғаммен байланыс бөлімі, қоғаммен байланыс жөніндегі менеджер) [13]. Жалпы, функционалды және бейімделгіш сипаттамалары бойынша жаңа англицизмдер келесі негізгі таксономиялық топтарын бөлуге болады:

- 1) Қазақ тілінің көмегімен грамматикалық рәсімделген, ең көп таралған (киллер, пейджер, рейтинг) англицизмдер;
- 2) Мамандандырылған сипаттағы англицизмдер, жиі қайталанбайтын (плеймейкер, сайт, секьюрити);
- 3) Ағылшын немесе жартылай ағылшын графикасындағы англицизмдер, олардың тілге енуінің бастапқы кезеңін көрсетеді (PR қызметі, whipsaw, infotainment);
- 4) Бастапқы синтаксистік форманы сақтаған ағылшын тұрақты тіркесімдері (реалити-шоу, фейс-контроль, фаст-фуд).

Жақында радио мен телехабар бағдарламаларының тілін жаңа ағылшын лексикасымен толықтыруда біршама қалыпқа келтіру байқалды. Көптеген негізсіз англицизмдер біртіндеп алынып тасталады, ал жалпы стилистикалық залалсыздандырылады. Сонымен қатар, англицизм көбінесе тілдік ойынның элементі ретінде қолданылады, негізінен ақпараттық стильдің мәнін құрайтын тақырыптарда кездеседі. Бұл англицизмді бастапқы өңдеуді, алынған лексиканы одан әрі біріктіру үшін оларды алдын-ала жоюды жүзеге асыратын медиумдар бар [14].

Жоғарыда айтылғандардың негізінде, құрылымдық лингвистиканың ішінде тұтас және объективті процесс ретінде радио мен телехабар тіліне англицизмдердің кеңеюін түсіну бағытында әлі де сапалы өзгеріс болған жоқ деп айтуға болады. Өйткені, кейбір англицизмдердің радио мен телехабар бағдарламаларының жүйесіне енуінің айқын жеңілдігі елдегі социолингвистикалық жағдаймен түсіндіріледі. Алайда, біз англицизмдердің кеңеюі уақытша процесс деп санаймыз, таяу жылдары ағылшын тіліндегі сөздердің қазақ тілдік жүйесіне ену динамикасы төмендеп, теңдестірілген болады [15].

Қорытынды

Қорытындылай келе, телехабар мен радио бағдарламалары бізді жаңа оқиғалар туралы хабардар етіп қана қоймай, айналамыздағы әлем туралы түсінігімізді қалыптастырады. Телехабар мен радио бағдарламаларының көбінесе шет тілімен және шет елдегі оқиғаларымен тығыз байланысты. Сәйкесінше, шет тілі мен бұқаралық ақпараттардың арасында тығыз байланыс орнайды. Осыған орай, бұқаралық ақпараттар, оның ішінде телехабар мен радио бағдарламаларының мәтінінде ағылшын тілінен кіріктірілген «англицизмдер» көптеп кездесе бастайды.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде қазақ тіліндегі англицизм процесін зерттеу өзектілігін жоғалтпайды деп қорытынды жасауға болады, өйткені англицизмдер радио және телехабар тілінің сөздігіне енуді жалғастыруда. Бұл

кезеңде осы процестің дамуын байқауға болады. Сондықтан жақын арада ол тек күшейе түседі деп болжауға болады. Бұл мақаланы жазу барысында, «англицизмге» түсініктеме беріліп, оның телехабар мен радио тілдерінде қолданылуы мен англицизм терминдерінің қалыптастырудағы рөлі анықталды. Сонымен қатар, отандық телехабар мен радио тілдеріндегі англицизмдердің қолданылуын жан-жақты зерттеп, бүгінде оның қолданылуының жоғары деңгейде екендігіне көз жеткізілді. Осылайша радио мен телехабар тілінің англицизм терминдерін қалыптастырудағы рөлі жоғары.

ӘДЕБИЕТ

- [1] Дьяков А. И. Англицизмы: заимствование или сдвообразование // Филологические науки. Вопросы теории и практики. - Тамбов: Грамота, 2012. – № 5 (16). – 72-76 с.
- [2] Должикова С. Н. Особенности проникновения англицизмов в язык масс-медиа // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2: Филология и искусствоведение. – 2011. – Выпуск 4. – 104-108 с.
- [3] Коновалова Э. К. Проникновение англоязычных слов и устойчивых сочетаний в тексты русскоязычных СМИ // Современная филология: материалы междунар.заоч.науч.конф. – Уфа: Лето, 2011. – 248-250 бб.
- [4] Савина Т. Т., Насыров К. В. Англоязычные заимствования в современных текстах Российских СМИ // Гуманитарные научные исследования, 2016. – № 7 [Электрондық ресурс] URL: <https://human.snauka.ru/2016/07/15709>.
- [5] Рапишева Ж.Д., Жүнісова М. Қ., Сейдахметова З. Қ., Кишенова А. Ю.. Терминологиялық лексиканың бұқаралық ақпарат құралдарында қолданылу ерекшеліктері // Қарағанды университетінің хабаршысы, 2015. – 9-14 бб.
- [6] Прокутина Е. В. Бұқаралық ақпарат құралдарында ағылшын тіліндегі стандартты емес лексиканы қолдану // ЧМПУ хабаршысы. –2009. –№ 8. –208-216 бб.
- [7] Ибрагимова Д. Ш. Англицизмы на страницах печатных и электронных СМИ. // Молодой ученый. — 2016. — № 8 (112). —1117-1119 с.
- [8] Апетян С. Г. Баспа және электронды БАҚ беттеріндегі англицизмдер // КубГАУ ғылыми журналы. – №58 (04). – 2010. –58-63 бб.
- [9] Күзембаева Г. Н. Қазақ тіліндегі кірме сөздердің проблемалары // Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институтының хабаршысы. – №4 (53). – 2018. –151-154 бб.
- [10] Baidrakhmanov D., Doszhan G. Historical and sociolinguistic aspects of use of anglicisms in the Kazakh Language //Procedia-Social and Behavioral Sciences. – 2015. – Т. 190. – С. 346-352.
- [11] Готтлиб Х. Англицизмдер мен аудармалар. Ағылшын тілінде және одан тыс жерлерде: жақсы, нашар үшін. – 2005. - 161-184 бб.
- [12] Планшон Б. Англицизм және онлайн журналистика: жиілік және қолдану модельдері. Белас Инфейс, 2015. – 3(2). – 43-61 бб.
- [13] Өтебеков Б., Мағжан С., Данияров Т.Ә. Бұқаралық ақпарат құралдары тіліндегі жаңа сөз қолданыстары мен лексикалық бірліктер. Перспективные научные исследования. – Москва: Руснаука, 2015. [Электрондық ресурс] URL: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Philologia/4_102201.doc.htm
- [14] Момынова Б.К. Иноязычные заимствования в современном казахском языке. Сборник тезисов докладов международной научно-практической конференции "Основные направления разработки моделей межкультурных компетенций для языков СНГ. – Москва: «МГЛУ», 2007. – 64 стр.
- [15] Алдашев Н. М. Қазіргі қазақ тіліндегі кірме сөздердің игерілуі жайында. – Научный прогресс на рубеже столетия: Филологические науки. – Москва: Руснаука, 2015.

REFERENCES

- [1] Däkov A. İ. Anglicizmy: zaimstvovanie ili sdovoobrazovanie (Anglicisms: introductory words or word formation) // *Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki*. Tambov: Gramota, 2012. № 5 (16). 72-76 pp. [in Rus.]
- [2] Doljikova S. N. Osobennosti proniknovenija anglicizmov v jazyk mass-media (Features of the penetration of Anglicism into the mass media) // *Vestnik Adygejskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija 2: Filologija i iskusstvovedenie*. 2011. 104-108pp. [in Rus.]
- [3] Konovalova E. K. Proniknovenie anglojazychnyh slov i ustojchivyh sochetanij v teksty russkojazychnyh SMI (Inclusion of English words and regular expressions in Russian media texts) // *Sovremennaja filologija: materialy mezhdunar.zaoch.nauch.konf.* Ufa: Leto, 2011. 248-250 pp. [in Rus.]
- [4] Savina T. T., Nasyrov K. V. Anglojazychnye zaimstvovanija v sovremennyh tekstah Rossiskih SMI (English Loanwords in modern texts of Russian media) // *Gumanitarnye nauchnye issledovanija*. 2016. № 7 [Elektronдық resurs] URL: <https://human.snauka.ru/2016/07/15709>. [in Rus.]
- [5] Rapişeva J. D., Jünisova M. Q., Seidahmetova Z. Q., Kişenova A. İu. Terminologialyq leksikanyñ bñqaralyq aqparat qñraldarynda qoldanylu erekşelikteri (Features of using terminological vocabulary in mass media) // *Qarağandy universitetiniñ habarşysy*, 2015. 9-14pp. [in Kaz.]
- [6] Prokutina E. V. Bñqaralyq aqparat qñraldarynda ağylşyn tilindeğı standartty emes leksikany qoldanu (Use of non-standard English vocabulary in mass media) // *CHMPU habarşysy*. № 8. 2009. 208-216 pp. [in Rus.]
- [7] İbragimova D. Ş. Anglicizmy na stranicah pechatnyh i jelektronnyh SMI (Anglicisms in print and electronic media) // *Molodoj uchenyj*. 2016. № 8 (112). 1117-1119pp. [in Rus.]
- [8] Apetän S. G. Baspa jäne elektronдық BAQ betterindeğı Anglisizmder (Anglicisms on the pages of print and electronic media) // *KubGAU ğylymi jurnaly*. №58(04). 2010. 58-63 pp. [in Rus.]
- [9] Küzembaeva G. N. Qazaq tilindeğı kirme sözderdiñ problemalary (Problems of loanwords in the Kazakh language) // *Qazaqstan Respublikasy Zañnama jäne qñyqytyq aqparat institutynyñ habarşysy*. №4 (53) 2018. 151-154pp. [in Kaz.]
- [10] Baidrakhmanov D., Doszhan G. Historical and sociolinguistic aspects of use of anglicisms in the Kazakh Language // *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2015. T. 190. 346-352pp.
- [11] Gottlib H. Anglisizmder men audarmalar. (Anglicisms and translations. In and out of English: for better, for worse) *Ağylşyn tilinde jäne odan tys jerlerde: jaqsy, naşar üşin*. 2005. 161-184pp.
- [12] Planşon B. Anglisizm jäne onlain jurnalistika: jıılık jäne qoldanu modelderi. (Anglicism and online journalism: frequency and application models) *Belas İnfais*. 3(2). 2015. 43-61pp. [in English]
- [13] Ötebekov B., Mağjan S., Daniarov T.Ä.. Bñqaralyq aqparat qñraldary tilindeğı jaña söz qoldanystary men leksikalyq birlikter (New word usage and lexical units in the language of mass media) [Elektronдық resurs] URL: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Philologia/4_102201.doc.htm [in Kaz.]
- [14] Momynova B.K. İnoiazychnye zaimstvovania v sovremennom kazahskom iazyke. (Foreign language borrowings in the modern Kazakh language) // *Sbornik tezisov dokladov mejdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferensii "Osnovnye napravleniya razrabotki modelei mejkñlturnyh kompetensi dlä iazykov SNG*. Moskva: MGLU. 2007. 64 pp. [in Rus.]

[15] Aldaşev N. M. Qazırgı qazaq tilindegi kırme sözderdiñ igerilui jaiynda (On the assimilation of loanwords in the modern Kazakh language) [Elektrondyk resurs] URL: http://www.rusnauka.com/19_NPRT_2016/Philologia/7_213679.doc.htm [in Kaz.]

РОЛЬ ЯЗЫКА РАДИО, ТЕЛЕВИДЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ АНГЛИЦИЗМОВ

*Жусубалина Ж.М.¹, Тлеубердиев Б.М.², Тасполатов Б.Т.³

*¹докторант, Южно-Казахстанский университет им. М. Ауэзова,
Шымкент, Казахстан, zhusubalinazh@gmail.com

² доктор филологических наук, профессор кафедры "Казахский язык и литература", факультета "Филология", Южно-Казахстанский университет им. М. Ауэзова, Шымкент, Казахстан, tleuberdievb@mail.ru

³ к. ф. н., доцент кафедры "Казахский язык и литература", факультета "Филология", Южно-Казахстанский университет им. М. Ауэзова, Шымкент, Казахстан, taspolatovbakyt@mail.ru

Аннотация. Статья посвящена исследованию роли языка радио и телевидения в формировании англицизмов. Актуальность статьи заключается в том, что английские заимствования используются в наших отечественных программах радио и телевидения, что влияет на их распространение. Объектом исследования являются англицизмы в текстах казахстанских СМИ. Предметом исследования являются роль англицизмов в казахстанских текстах радио и телепередач и влияние этих каналов СМИ на их распространение в языке. Практическая значимость статьи заключается в том, что результаты работы дают толчок для дальнейшего изучения данной проблемы. Гипотезу исследования можно сформулировать следующим образом: англицизмы используются в языке радио и телевидения с целью привлечения внимания зрителя или слушателя. Таким образом происходит формирование англицизмов. Тема определения роли языка радио, телевидения в формировании англицизмов, к сожалению, недостаточно изучена и не получила широкого распространения в казахстанской научной литературе. В результате исследования было дано широкое определение понятию "англицизм", раскрыта его роль в языке радио и телевидения. Также, описывая языковые особенности англицизмов, были раскрыты вопросы увоения этих слов в языке, их соответствия грамматическим и фонетическим нормам, искажения значения слов и, кроме того, изменений, которым подвергаются иногда англицизмы в словарном составе языка реципиента. При анализе результатов исследования было проведено анкетирование студентов и преподавателей ЮКУ им. М. Ауэзова.

В статье были использованы методы сбора теоретического материала, анализа текстов радио и телепередач, дифференциации, сравнительно-исторический метод и др.

Ключевые слова: радио, телепередача, язык, англицизм, роль, средства массовой информации, иностранный язык, термин.

THE ROLE OF THE LANGUAGE OF RADIO AND TELEVISION BROADCASTING IN THE FORMATION OF ANGLICISMS

* Zhussubalina Zh. M.¹, Tleuberdiev B. M.², Taspolatov B. T.³

*¹PhD student, South Kazakhstan University named after M. Auezov,
Shymkent, Kazakhstan, zhusubalinazh@gmail.com

² Doctor of philology, professor of the Department of "Kazakh language and literature", Faculty of "Philology", South Kazakhstan University named after M. Auezov, Shymkent, Kazakhstan, tleuberdiyevb@mail.ru

³ Ph.D., Associate Professor of the Department of "Kazakh language and literature", Faculty of "Philology", South Kazakhstan University named after M. Auezov, Shymkent, Kazakhstan, taspolatovbakyt@mail.ru

Abstract. The article is devoted to the study of the role of the language of radio and television in the formation of Anglicisms. The relevance of the article lies in the fact that English words are used more intensively every year in domestic radio and television programs. The purpose of this article is to determine the role of the language of radio and television in the formation of Anglicisms. The main object of the study is Anglicisms in radio and television texts. The subject of the study is the role and influence of Anglicisms in the texts of Kazakh radio and television programs. The scientific value lies in the fact that this research contributes to determining the influence and role of the language of radio and television programs in the formation of Anglicisms. The practical significance of the article lies in the fact that the results of the work give impetus to further study of this problem. The main hypothesis of the article is that Anglicisms are introduced into the language of radio, TV shows in order to attract the attention of the viewer or listener. In this regard, Anglicisms are being formed. In the course of writing the article, the main problem in the study of determining the role of the radio language, theology in the formation of Anglicisms, is not sufficient knowledge and dissemination of this topic in the Kazakh scientific literature. As part of the insufficient study of this topic, the purpose and objectives of the work were determined. Accordingly, the definition of the meaning of the word "Anglicism" is given. At the same time, describing the linguistic features of Anglicisms, questions were revealed about the assimilation of these words in the language, their compliance with grammatical and phonetic norms, changes in meaning, what results can lead to in the vocabulary of the recipient's language. The results of the study include the definition of the role of the Kazakh language of radio and television in the formation of Anglicisms.

Keywords: radio, television, language, Anglicism, role, mass media, foreign language, term.

Статья поступила 19.08.2022